

TE TIHI O NGĀ MĀTUA MO NGĀ MĀTUA, NGĀ KAIMANAAKI, I NGĀ WĀ TAURANGI

1

Kia whakaū i ā koutou tamariki ko te whānau te mea nui rawa

Me pēnei pea te kōrero "Ko au tō matua, ko tāku nei mahi kia ora tonu ai tātou, kei te mahi tātou i ngā mea katoa ka taea e mātou."

2

Tiakina ko koe e mea pai ka taea

Whakataihia tō mamae ake, nā roto i te whakatau i tētahi mahi ka kaha ake te whakahaere i ā koe ano. Ko ngā pūkenga e whakahaere i te hinengaro pēnei i te ngākau mahara me te manawa hohonu rānei, ka āwhina i te whakaiti ahotea. Kia mau ki te hauora, kia haumaru (ka tiakina pai tō tinana, kia korikori to tinana ia rā, ka kaingia ngā kai tōtika, ka nui te wā moe ai, kaua e inu waipiro – e kai tarukino – rānei hei whakaiti i te ahotea). Me aukati te whanonga e whakanui ake i te ahotea. Hei tauira, ahakoa he pai ki te mōhio ki ngā take o te huaketo, mā te tirotiro kau ake ki te mata-ipurangi, ka piki ake te ahotea anō.

3

Kia mahara ki tāu tamaiti kua rite koe ki te kōrerorero

Me taea ē ngā tamariki te kōrero ki o rātou mātua mo ō rātou āwangawanga, me te whakautu i ā rātou pātai. Mēnā e hiahia ana te tamaiti ki te kōrero mo ō rātou kare-ā-roto, me mutua koe to mahi, kia āta whakarongo pai ki a ia. Auē, kaua e mea atu ki tō tamaiti, me pēhea te āhua o ō rātou kare-ā-roto ake. ("He pōrangī tēnā. Kaua e mataku koe mo tērā.") Ko te pūtake me mōhio ngā tamariki he ora pai ki te āwangawanga. Mā te kōrero, te tuhi pikitia rānei ka āwhina i ngā tamariki ki te pā ki o rātou kare-ā-roto, me te whakatau he aha ngā āwangawanga e pā ana ki ā rātou.

4

Kia noho pono ki te whakautu i ngā pātai ā ngā tamariki

Kimihia ngā mea e mōhio kē ana rātou mo te take, i mua i tō whakautu. Kia ngāwari ngā whakautu. Tikina ngā kōrero mai i ngā puna-kōrero whaimana (pēnei i te paetukutuku o te kawanatanga) i tua atu i te hunga pāpāho-ā-pāpori noa iho.

5

Kia mau tonu te whānau ki ngā mahi kau ake o ia rā

Kia mau tonu ki ngā wā ka ara ake, te wā kai, te wā moe. He āhuatanga anō tō ia whānau. Whakauruhia ngā tamariki ki te whakatau i ngā mahi hou (me whakamahere ngā mahi o ia rā mo ngā tamariki tūwhenua kei te kāinga).

TE TIHI O NGĀ MĀTUA MO NGĀ MĀTUA, NGĀ KAIMANAAKI, I NGĀ WĀ TAURANGI

6

Whakahaeretia he māhere mo te whānau

Whakauruhia ngā tamariki ki te whakariterite i te māhere. Ka taea te whakarerekē e ai ki ngā āhuatanga o te wā (pēnei i te aukati haerenga tawhiti, te katinga o ngā kura), whakahou anōngia te māhere ki tōu ngā hiahia.

7

Kia maha tonu ngā mahi miharo, ki tōu ngā kainga

Ko ngā tamariki pukumahi he iti iho te hōhā me te hē. Me whakarārangimahi ki te taha o te tamaiti hei pūpuri i a rātou aroaro (kaua ko te wā noho pouaka-mata noa iho).

8

Aro atu ki te whanonga e pai ana ki a koe

Whakaarohia ngā uara, ngā pūkenga me ngā whanonga e hiahia ana koe ki te akiaki i ū tamariki i tēnei wā tino pakeke. He maha ngā whai wāhitanga ki te ako i ū tamariki ki ngā pūkenga ora (pēnei i te atawhai, āwhina, mahitahi, pai ki te taha o ngā tuakana teina, me te takahuri wā). Kia whakamahi kau ana te whakamiha me te aronga nui atu kia piki ake ā rātou mahi pai ki ōu nā hiahia. Kia ngākaupai tō aronga atu, me āta kōrerohipa he aha ā rātou mahi i pai ai ("Ko te kaari ātaahua i tuhia e koe ki ū Mātua tūpuna. He tino tohu aroha tēnei. Ka tino pai ia".)

9

Kia āwhina ngā tamariki ki te noho manawanui i waenganui i te āwanganawa

Ko te raruraru o te huaketo, ka ara ake te āwanganawa mo te katoa. Mā ngā mātua e whakaea ki ngā tikanga tūturu, mā au mahi me ū kupu e whakaatu ai tēnei whakaeatanga ki ngā tamariki. E pai ana te mea atu, "Kāore au e mōhio; kia mōhio ko tātou e taea." Ko ngā huringa nui i roto i ngā koiora o ngā tamariki ka uua pea, ka hē whakamataku. Ka taea hoki e rātou te whai wāhi ki te ako i ngā pūkenga hou.

10

Ka tūhonohono ki to whānau, ū whanaunga, ngā hoa rānei

Kia kaha koe ki te patu waea, ki te whakawhitihiti ā-ipurangi (te whakawhitihiti ā-whakaata) me ngā papāho ā-pāpori. Kia mau tonu ai ki te whānau, ngā tini whanaunga, hoa, ērā e nohotata rānei. Ka āwhina ki ētahi atu e mate ana i te wā taumaha te haere, ā, e whakaraeraetia ake (pēnei i ngā mātua me ngā kaimanaaki rānei e hauā ana, ngā Kuia Kaumātua hoki).